

Jens Johansens bog

som Knud Lauritsen fik fra Jens Thomsen

[afskrevet juli 2006 fra en linieret bog i stift bind]

Min Fader er født i Tørring 9. September 1836 i den første Gaard i Tørring By der ligger paa venstre Haand ved Vejen fra Hjortsvang, som næstældste Søn af Ole Johansen. Jeg har engang spurgt min Farbror Johan Olesen, der var ældre end min Fader, om hvad han vidste om deres Faders Familie. Han mente at hans F. F. var født paa Egholm og at hans Fader var en indvandret Krigskarl. F. Faderen var gamle Johan i Østergaardene, han sagde han var halt, men han var tidlig oppe om Morgenen og tog en Hest om Sommeren og red ned og flyttede Kreaturerne i Fælleden; hvis saa Sønnen ikke var staaet op naar han kom hjem var han ikke god. Hvor mange Børn han havde ved jeg ingen rigtig Besked om, men foruden min F. F. Ole Johansen, var der Hans Kristian, der fik Østergaarden og saa en der hed Jens Johansen, som vist blev meget drikfældig; han blev skilt fra Konen og døde paa Fattiggaarden i Aale, men blev begravet i Tørring. Saa var der vistok en Pige, der blev bosat paa Sporegaarden i Aale og muligvis var der en Datter mere, for min Fader havde en Fætter der hed Niels Hansen og jeg antager hans Moder ogsaa var en Datter af gamle Johan.

11/1 1948.

Det er ikke meget jeg husker af hvad min Fader har fortalt, men nu jeg sad med Pennen i Haanden uden at kunde bestemme mig til hvad jeg skulde begynde med, løb der en lille Klat af den paa Papiret og jeg kom da til at tænke paa, at min Fader en Gang fortalte, at Degnen (Nielsen hed han vist), brugte at smække Børnene med en Linial eller en Kæp over Fingrene; de skulde række Hænderne frem med Haandfladerne op ad og det kunde jo godt gøre ondt, men en Gang min Fader havde faaet en Blækklat i Skrivebogen, skulde han gaa ud at vise Grisen hans Skrivebog og han skulde holde den saadan at Grisen kunde naa den med Trynen, som ikke var helt ren og overgrisede jo saa hele Siden, mens Degnen stod ved Siden af og sagde, at saadan noget var den glad ved at se, om han kunde se, hvor interesseret den var og lignende.

Han har ogsaa fortalt, at da han blev konfirmeret kom han i Tjeneste hos Jeppe Hauge, der hvor Anne Hauge nu bor. Der var jo meget Eng den Gang til alle Tørring Gaarde og det var der jo ogsaa til J. H.s Gaard. Min Fader skulde jo med i Kæret med Høleen, men det var han lidt betænkelig ved, for J. H., der selv skulde gaa foran, havde Ord for at være slem til at presse dem han havde med. Han snakkede med hans Fader om at han ikke var saa glad ved at skulle med J. H. i Kæret. Men Ole Johansen sagde at det nok skulde gaa, han kunde komme hjem til ham med Høleen, saa vilde han pikke den for ham. Det gik ogsaa helt godt den første Dag i Kæret. J. H. gik selv foran og saa kom min Fader og saa bagefter to Daglejere, det var lange Skaar og da de kom til Enden var Daglejerne ikke mere end halvvej. Min Fader var fulgt godt med, han fulgte J. Hauge lige Hug om Hug hele Dagen sagde han; og det er egentlig den eneste Gang jeg husker min Fader har hentydet til sin egen Dygtighed.

Han havde jo gode Kræfter og alt Værktøj laa godt i Hænderne paa ham, saa han kunde bestille mere end de fleste og det gjorde han ogsaa; det laa ikke for ham at gaa uden om Besværlighederne. Det var hans Opfattelse at der skulde bestilles noget og dem der ikke kunde det regnede han ikke for ret meget. Han havde jo ogsaa et godt Helbred og kunde byde sig selv næsten hvad som helst. Vanter brugte han næsten aldrig.

Min Faders Helbrødre Johan Olesen og Peder Kr. Johansen samt hans Halvbroder Frederik Olesen var alle Kraftkarle og havde god Haandelag til alt Arbejde og god Forstand og Indsigt i saavel Landbrug som Haandværks Arbejde. Min Fader havde jo lært Smedchaandværket og var vist ogsaa en god Smed, men han lærte sig efterhaanden at være næsten ligesaa dygtig til Træarbejde, som han beskæftede sig mest med efter at han havde afstaaet Gaarden. Han havde sjældne gode Evner som Altmuligmand og hans Brødre havde alle noget af de samme Anlæg. De havde ikke megen Handelsgeni og det tror jeg ogsaa de selv vidste, men for at bøde paa denne Mangel, var de meget forsigtige og nærmest lidt mistroiske, saa de nødvendige Handeler de foretog, naar de skulde sælge eller købe noget, kom de for det meste helt ordentlig fra.

I Handel kan man jo baade forsælge sig og forholde sig, min Fader havde vist mest Anlæg for det sidste. Rasmus Andersen har fortalt mig, at det ikke var saa sjældent naar min Fader var til Torvs med Smaagrise og de slog så godt til, at han ikke fik solgt mens der var nogen Handel og han maatte saa have en Grisehandler der hed Frits og var en Soldaterkammerat af min Fader fra 1864, til at sælge Grisene for at undgaa at faa dem med hjem igen. Det kunde jo tyde paa at der har været et godt Kammeratskab mellem dem, for ellers vilde min Fader sikkert ikke have betroet Frits til at sælge Grisene og han vilde nok heller ikke have hjulpen min Fader ud af Vanskeligheden.

Min Fader havde to Helsøstre og to Halvsøstre: Karen Marie og Sine og Marie og Margrethe. Sine der var den yngste af Helsøstrene blev opdraget hos deres Morbroder i Linnerup hos Jens Laursen og Birgitte, der ingen Børn havde. Hun kom antagelig der op som Spædbarn da hendes Moder vistnok døde i Barselseng. Hun blev gift med en Snedker der hed Henrik. De begyndte vist med en lille Ejendom i Aale eller Haubjerg, men jeg husker dem kun da de boede på Klovborg Mark paa en Sandmarks Sted og de havde det da meget smaat. Henrik Snedker gav sig saa til at køre Fragt til Horsens og Sine og Børnene lavede Traadknapper som dengang brugtes til Herreskjorter.

De solgte saa Ejendommen og flyttede til Horsens hvor Henrik etablerede sig som Bygmester og saa klarede de sig helt godt, det var midt i Firserne de flyttede til Horsens. Det var jo sløje Tider for Landbruget, men godt i Byerne, hvor der blev bygget meget. Min Fader undrede sig over at han kunde bygge Huse i Horsens, for han syntes at han var en Kluddersnedker. Men han klarede sig nu godt nok ved det. Han har jo nok haft lidt Anlæg for Forretning og Spekulationer, som ikke kunde udfolde sig ved den daarlige Ejendom i Klovborg. Børnene kom imellem over til os mens de boede paa Klovborg Mark og jeg kan huske de lærte Birgitte og mig ogsaa at lave Skjorteknapper, men jeg tror ikke hverken Far eller Mor brød sig ret meget om dem (Forældrene) og en Gang jeg besøgte Fader Sine i Vejle, hvor hun som gammel gigtvag Kvinde havde Ophold ved sin ugifte Datter, der ogsaa hed Sine, fik jeg Indtryk af, at hun heller ikke nærrede særlig varme Følelser for Familierne i Linnerup. Jeg kan tænke mig at hun misundte dem at de fik Gaarden til Deling efter Jens Laursen. Hun fik naturligvis en Arvepart ogsaa, men efter den Tids Skik, hvor Pengene var smaa, var det vel intet stort Beløb. Folk var altid bange for at faa for megen Gæld paa Gaardene. Det var vist mest almindelig dengang, at det var Sønnerne der overtog Gaardene

og Jens Laursen har vel saa syntes, at Laust og Peder Kristian skulde have Gaarden og Sine en kontant Arvepart og maaske han heller ikke syntes at Sine kunde overtage Gaarden, da det var en Snedker hun blev gift med, men jeg kan godt tænke mig at Sine, især da hun fik det fattigt, syntes at hun, der var opdraget paa Gaarden fra ganske lille, havde mere Ret til Gaarden end Brødrene. P. Kr. var der vist omtrent fra Konfirmationsalderen, hvorimod Laust først kom der efter han havde lært Smedehaandværket. Det var vist saadan, at Jens Laursen ikke, da han blev noget til Aars, havde saa let ved at have fremmede Karle. I hans Velmagtsdage ordnede han det vist med nogle Klø, naar det ikke gik efter hans Hovede og det gik jo ikke saa godt da hans Kræfter med Alderen kom i Aftagende. Og han kunde saa bedre med Søstersønnerne og han lovede dem saa, for at beholde dem, at de skulde have Gaarden til Deling, saadan at Laust, der var Smed skulde have Gaarden i Linnerup der var lidt mindre end Østermarkslodden, hvor der skulde bygges en Gaard til P. Kr. Det trak vist lidt ud for Jens Laursen at bestemme sig til at afstaa Gaarden. Da min Fader og Moder skulde giftes, har jeg hørt fortalt, at min Fader og Rasmus Andersen, der jo var min Moders Stiffader, var paa Fyn at se paa Ejendomme, men det endte da med, at Laust lejede en Smedeforretning i Nærheden af Jellinge, men saa bestemte Jens Laursen sig da til at gøre Alvor af at overlade dem Gaarden og min Fader fik saa Lejen af Smedeforretningen ophævet.

P. Kr. var forlovet med Naboen Anders Martinussens Datter Barbara og hun fik sit første Barn hjemme mens P. Kr. endnu kun var Karl hos J. L. Om de var gift da, ved jeg ikke, ialfald skulde man jo synes det var mest naturligt hun var flyttet ind paa Gaarden som Husbestyrerinde. Det var denne Begivenhed Fader Sine fortalte om ved mit Besøg. Hun fortalte den Aften Jordmoderen var hos Barbara, da græd den "Lang"- (Jeg husker ikke Farbror Peder som særlig lang, han var en stor og passende svær Mand, han var med i 1864 som Garder, men som ung har han vel nok været mere slank) - han gik henne i Porten og græd. Din Moder var ogsaa tyk, fortsatte hun og jeg fik ikke Indtryk af at det var med Sorg hun berettede om Brødrenes Besværigheder med at skaffe deres tilkommende Koner et Hjem; men for mig hjalp det til en bedre Forstaaelse. Da Jens Laursen døde 31 Maj 1871 maa Tilskjødningen af Gaarden have fundet Sted før, og det kan saa ikke være Moders Tilstand, der var Grunden til at han lejede en Smedeforretning. Birgitte blev født 19. Maj 1872.

27.4. 48.

Min Fader var født i Tørring. Min Moders familie hørte vist nærmest hjemme i Torp ved Østbirk, der var min Mormor Gertrud Kristensdatter ialtfald født; hvor min Morfar Jens Ibsen var født ved jeg ikke. Han var vist lidt Spekulantmager eller Forretningsmand, han handlede noget med Ejendomme, men under Pengekrisen gik det vist galt for ham, der da laa inde med 7-8 Ejendomme. Han døde vist af Tuberkulose da Børnene var 5-6 Aar gamle. Da han døde havde de en Sandmarksgaard paa Klovborg Østermark (Nørskov). Helt fattige var de dog ikke bleven, for Rasmus Andersen har fortalt at han ikke kunde være bleven ved Gaarden, hvis han ikke var bleven gift med Gertrud, de var vel nærmest Bysbørn da Rasmus Andersen ogsaa var født i Torp.

Det er nok efter Gertrud jeg har arvet Tunghørigheden. Jeg var vist 11-12 Aar da hun døde og husker hende jo kun som gammel og meget døv. Hun gik mest med en strikket Hue paa Hovedet, den havde Klapper der gik ned over Ørene og i Enden af dem var der fæstet et Baand, der blev bundet under Hagen. Naar vi skulde sige noget til hende trak vi Øreklapperne til Side og satte Munden tæt til Øret for at kunde raabe hende op. Min Moder behøvede nu ikke at raabe, naar hun talte tæt ved Øret, men paa Afstand kunde ingen tale med hende.

Hvordan hun ellers var som Kvinde og Menneske ved jeg vist ikke ret meget om. Hun havde som de fleste Mødre stor Omsorg for hendes Børn, og baade Mor og Morbror Kristian gjorde meget ud af hende. Lidt original var hun nok - maaske som Følge af hendes Døvhed - og lidt religiøs var hun vel ogsaa. Hun gik jo som de fleste dengang til Alters to Gange om Aaret og saa holdt hun Indre Missionstidende og læste vist ogsaa en Prædiken hver Søndag som Erstatning for Gudstjenesten i Kirken, som hendes Døvhed hindrede hende i at deltage i og hun tvivlede ikke paa Bønnens Magt. Min Moder har fortalt at da min Ankomst var i Vente, havde hun fortalt at hun oppe i Storstuen (der vel var hendes "Lønkammer") havde ligget paa sine Knæ og bedt om at det maatte blive en Dreng og da det saa blev en Dreng med smaa Levemuligheder, havde hun igen bedt om at det maatte leve, hvilket ogsaa tegnede til at gaa i Opfyldelse. Hun syntes nu næsten hun havde Ansvaret for denne Dreng, for hun tvivlede ikke paa at hendes Bønner havde haft Indflydelse paa Begivenheder-nes Gang og hun syntes derfor ogsaa hun maatte bede om at det kunde blive et Menneske ud af det, som kunde gøre Nytte eller bruges i Guds Tjeneste. Maaske troede hun ogsaa paa Opfyldelsen af den sidste Bøn, vi andre maa vel nøjes med at haabe.

(her er indlagt en lap papir med en rettelser): Birgitte mener ikke min Beretning er helt rigtig, idet hun mener, at gamle Gertrud først greb ind efter min Ankomst, fordi hendes Datter efter Fødselen var meget syg, og at Barnets Dod mulig vilde forværre hendes Tilstand. Og hun syntes ogsaa jeg kunde have nævnt, at hun (Bedstemor) for sit Giftermaal havde tjent 11 Aar i Hvirring Præstegaard. Dette har jeg ikke før hørt Tale om, men det er jo et smukt Vidnesbyrd, der tyder paa at hun var et Pligtmenneske paa den Plads hun indtog. Vistnok omtrent saa længe hun levede passede hun Kornet paa Loftet med Kastning, saa det ikke mulnede; det var ikke noget behageligt eller støvfrit Arbejde, men ogsaa dette tyder paa, at det ikke laa for hende at skulke.

Jeg tror nu ikke hun tog saa tungt paa Livet, hun kunde godt lide at se Ungdommen mere sig, jeg har set hende til en Bryllupsfest sidde interesseret og se paa Dansen og de Unge havde ogsaa Bal (Legestue) i hendes temmelig store Storstue, dog ikke i den Tid jeg kan huske, men jeg har hørt fortalt derom.

Min Moders Religiositet lignede nok meget hendes Moders, de fleste troede jo den Gang at et Himmerigs Lykke og et Helvede ventede paa dem efter Jordelivets Ophør. (At Begreberne eksisterede paa denne Side af Graven forstod de ikke saa godt som Jøderne og Polakkerne under Hitlerismen), og de flestes Religiositet var vist nærmest som en Slags Forsikring for det Hinsides, og min Moder var vist nærmest som Folk var flest. Hun gik jo til Kirke og Alters som Skik og Brug var og lærte hendes Børn at læse deres Aftenbøn, naar de kom i Seng, for hun vilde og ogsaa gerne det skulde gaa dem godt i Evigheden som her paa Jorden. Hun havde en stærk Familiefølelse, hun elskede og var meget omsorgsfuld over for hendes Børn og ligeledes med hendes Broder og hans Børn og hun var iøvrigt glad ved Mennesker og var aldrig i Forlegenhed for at faa noget at snakke om, jeg tror ogsaa de fleste hun kom i Berøring med gerne vilde snakke med hende, men hun kunde vist bedst med Smaafolkene og jeg tror ogsaa de satte stor Pris paa hende. Der var et Par fattige Nabokoner, der naar de havde Grønkaalssuppe til Middag altid inviterede hende, da de vidste at det var hendes Livret. Mor aflagde tit en lille Visit hos disse to Koner og de kom ogsaa tit hos os og manglede de noget gik de ikke forgæves til hende. Smaakaarsfolk kunde vist slet ikke have klaret sig uden velgørende Naboer. Daglønnene var jo ikke ret store den Gang, 50 Øre om Vinteren og fra 1 til 1½ Kr. om Sommeren. Søren Hjuler fortalte at Jens Laursen (min Faders Formand) sagde til ham, der arbejdede i Mergelgraven, at naar han mødte med Prikken (Solen) saa maatte han ogsaa holde op med den, det var jo ingen 8te Timers Dag.

Mor var lille og buttet, men ikke korpulent og var ikke udrustet med et Jernhelbred som Far; hun kunde gaa længe med en Forkølelse, der ofte satte sig til Slim paa Lungerne og hostede da ofte Blod op og havde ogsaa flere Sygelejer og kunde let blive træt. Men hun kunde da godt passe Hus og Madlavning som andre Koner og deltog i Malkningen, som den Gang ikke var Karlearbejde.

15/8. 48.

Jens Laursen, min Faders Morbroder, der havde Gaarden i Linnerup før min Fader, var fra Grædstrup. Han blev gift med Enken der havde Gaarden og hun havde to Sønner i første Ægteskab, men ingen Børn med Jens Laursen, der blev gift anden Gang med Birgitte, der vist sad som Enke i Sønderdal Kro. Jens Laursen overlevede ogsaa hende og overlod som før nævnt Gaarden til Søstersønnerne Laust og Peder Kr. Han var vistnok en noget haard og brutal Mand med en god Del Selvfølelse, men han var jo ogsaa Indehaver af Sognets bedste Gaard. Før han giftede sig til Gaarden i Linnerup, var han vist hvad vi nu kalder Arbejdsmand. Han yndede selv at fortælle at han kun havde 18 Rigsdaler og et lille Bundt Tøj under Armen, da han holdt sit Indtog paa Gaarden; han kom ude fra Hammergaard, hvor han havde opført to Stendiger ved Vejen fra Gaarden og ned mod Landevejen. Da han kom var der Brøndgravere paa Gaarden, de syntes saa, at da han skulde være Mand paa Gaarden, var det bedst han selv satte Brønden - der blev opført af Kampesten - da han var Specialist paa dette Omraade; og det sagde han, var det første Arbejde han udførte paa Gaarden. Han var en stor kraftig Mand og havde aftjent sin Værnepligt ved Horsens Kyradseregiment, saa han havde lært at ride en Hest, hvad han engang viste ved at Changere sin Hest foran Stuehuset paa Bjerregaard (det var at faa Hesten til at gaa sidelæns).

Den Gang var det vel almindeligt med korporlig Afstraffelse af Børn og Tjenestefolk og forresten ogsaa overfor andre, der havde forset sig og Jens Laursens Fysik og Temperament var vel afpasset til paa den Maade at holde Respekten i Hævd. Hans Hjorddreng var gerne 16-18 Aar og de havde jo en stor og vidtstrakt Mark at komme over og passe Kreaturerne paa, saa det var vel nok nødvendigt at de skyndte sig, det skulde altid gaa i Travløb, naar de var i Marken, hvor de kunde ses af Jens Laursen. Han gik altid med en høj Hat paa, den kunde de se før han kunde se dem og de maatte jo saa til at pimpe, naar de saa kom om ved J. L. sagde han: "Trav, trav, trav bedre endnu". Han havde en Tyrelem han brugte at tampe dem med (Gummistavene var jo ikke opfundet den Gang) og Stokkene var vel farligere at bruge, men iøvrigt kunde han vist bruge hvad der var ved Haanden. Hans nabo Søren Due, som havde Georg Rasks Gaard, gjorde ikke altid Forskel paa mit og dit. Der var forsvundet en Greb for J. L. og han gik saa ned til Søren Due og fandt den ogsaa staaende paa Søren Dues Mødding. Om S. D. ogsaa var paa Møddingen ved jeg ikke, men J. L. brugte ialtfald Greben til Afstraffelsen. Søren Dues Kone (Else Due) stod i Døren og raabte: "Slaa, slaa! Jens Laursen". Søren Due var vist heller ingen rar Ægtemand.

Den gang lavede Folk jo selv deres Brændevin, men da det blev forbudt med Hjemmebrændingen, fortsattes der jo alligevel i Smug (Overtrædelse af Restriktionerne er altsaa ikke noget, der specielt hører vores Tid til) og Staten havde ogsaa den Gang Folk til at rejse rundt og overraske og afsløre Overtræderne. En Gang Kontrolløren kom til Jens Laursen var Brændevinstøjet netop i Brug ude i Bryggerset og J.L., der kendte Manden ude i Gaarden, gik ud og modtog ham i Døren og bød ham ind paa en Forfriskning. Han modtog ogsaa Invitationen og var paa Vej med Jens Laursen ind i Dagligstuen. Det var jo saa Tanken, at Folkene imens skulde faa Brændevinstøjet af Vejen, men saa var det saa uheldig at de mødte Birgitte i Køkkenet og hun græd, hvad der vakte Kontrollørens Mistanke, han vendte saa om og gik ud i Bryggerset og tog Brændevinstøjet med sig. Det ærgrede naturligvis Jens Laursen, men han strammede sig op ved at sige, da han

fortalte en Nabo om Uheldet: "Det en ringe Mand der kun har eet Hold Brændevinstøj". Det var vel ikke almindeligt at Folk havde mere end eet Sæt, men jeg tænker at Birgitte har haft et Sæt med fra Sønderdal Kro. Det er forresten mærkeligt at jeg slet ingen Fortællinger har hørt om Birgitte og man maa vel deraf slutte, at hun var en ganske almindelig Kone, der ikke var noget særligt at fortælle om. Lidt utydelig staar det for mig, at hun skulde have været lidt forfalden til Nydelsen af det hjemmelavede Brændevin, hvad vist ikke var saa sjældent et Tilfælde for Kvinder dengang og derfor ikke har givet Anledning til senere Beretninger. Noget helt ubetydeligt behøver hun ikke at have været fordi hendes Eftermæle helt overskygges af hendes kraftfulde Mands Originalitet.

De fleste Beretninger jeg har faaet om Jens Laursen har en gammel Aftægtsmand Peder Nielsen fortalt mig, men enkelte har jeg ogsaa faaet af Søren Hjuler og af begges Fortællinger fremgik det, at det var en respektabel Mand trods hans Brutalitet og overdrevne Selvfølelse, og var i det hele en dygtig Mand. Han var god ved Smaafolk og iøvrigt tjenstvillig, men han kunde ogsaa godt lade Folk vide, at de var bleven hjulpede af ham, især naar han var lidt brændevinspaavirket. Søren Hjuler arbejdede meget hos Jens Laursen, især ved Mergelgravningen, han arbejdede der af og til i længere Tid til Stadighed, men saa kunde J. L. pludselig komme til Sinds, at det skulde ophøre, vel nok af Hensyn til Daglønningerne, som ganske vist ikke var store den Gang og han kunde da sige: "Herut af min Gaard, du Hjulerdreng". Han var ellers en human Mand at arbejde for, han sagde til Søren: "Naar du møder med a Prik, saa maa du ogsaa holde op med a Prik" (Solen). Der var ellers en Del Bønder, der helst saa at Daglejerne fortsatte Arbejdet noget efter Solnedgangen.

Den ene af Stifsonnerne Kristen Pedersen havde Gaarden i Hjortsvang, som nu ejes af Ejner Madsen, og Jens Laursen kom imellem derop. Kr. P.s Kone syntes ikke saa godt om at han, der skraaede Tobak, sad og spyttede paa Gulvet og satte en Spyttebakke hen til ham, men den sparkede han over i den anden Side af Stuen og sagde, at han ikke var saa fin, han kunde godt spytte paa Gulvet.

Da Jens Laursen ingen Børn havde, regnede Svigerdatteren med at hendes Mand skulde have Gaarden efter J. L. og hun snakkede om hvad Omforandringer hun vilde have naar hun kom derned; dette blev jo saa af venligsindede Sjæle overbragt J. L., der sagde at Gaarden fik han ikke og nævnede saa hvad Arvepart han havde faaet: "den Dreng er Fanden torden mig ikke mere værd".

Den gang kørte Bønderne jo tit til Horsens hvor de solgte deres Produkter og købte hvad de manglede med hjem og det var vist Skik, at de hos deres Købmand blev godt beværtet med Øl og Brændevin til den medbragte Mad og traf de paa Gaden gode Venner og Bekendte, gik de vel undertiden ind paa en Beværtning, for at faa en Passiar over nogle Kaffepuncher. Saa Humøret kunde godt blive lidt højt til Hjemturen. De der havde gode Heste vilde saa vise det ved at køre om ved de andre og særlig dem de havde et Horn i Siden paa. Jens Laursen var jo godt kørende og havde ikke noget imod at vise det. Der var en tysk Gaardejer, vistnok paa Mattrup, som J. L. en gang morede sig med at køre om ved og naar han var kommen foran sagtnede han Farten, saa Tyskeren kunde overhale ham og saa kørte Jens Laursen igen om ved Tyskeren og det gentog han flere gange, og hver Gang han kørte om ved Tyskeren slog han ud med Haanden og sagde: "Dansken vandt".

Beretningen om denne Kapkørsel førte forresten til at jeg, der var opkaldt efter Jens Laursen, skønt døbt Johansen, og som altid blev kaldt Jens Laursen af alle Naboer, som jeg med og uden Tilladelse aflagde Besøg hos, saa snart jeg kunde se mit Snit til at stikke af - af Karlene hos Anders Martinussens blev sat på paa Negene i Korngulvet ved Siden af Logulvet, hvor Af-tærskningen af Sæden foregik med Plejle Vinteren igennem og hvor jeg saa som min Nævner skulde sidde og slaa ud med Haanden og sige: "Dansken vandt". Jeg var vist 3-4 Aar og var vel nok paa en Maade bleven belønnet for Forestillingen.

Jens Laursen var jo nok en god Kusk, men han havde en Hest han kaldte Skrædderen, den var alligevel hans Overmand. En Gang han havde været i Horsens tog den Magten fra ham da Vognen kom ind paa Gaardspladsens Stenbro, hvor noget Jern han havde i Vognen kom til at rasle og klapre; det blev Hesten bange for og satte i vildt Løb rundt i Gaarden og ud af Porten. Vognen væltede i Gaarden og der blev Jens Laursen mens Hestene fortsatte over til Sønderdal Kro, hvor de blev indfangede. Det var Aftenen før en Helligdag og J. L. tog vist ingen Skade ved Væltningen, men han laa alligevel i Sengen, da Peder Kr. Dagen efter kom ind at spørge om Lov til at gaa hjem til Tørring. Det maatte han godt, men han skulde tage Skinhesten at ride paa og: "og rid saa den Skrædder til han aggerer".

Engang Jens Laursen havde været i Hjortsvang og var bleven saa beskænket at han faldt oppe ved Kirken og blev liggende, kørte Laust og Peder Kr. op efter ham og P. Kr. tog J. L. som det var et Pattebarn og satte ham op i Agestolen; han vejede dog nok ca. 100 kg.

Skolelæreren Knud Svenstrup kørte en Gang med Jens Laursen til Horsens; der var jo noget Landbrug til Skolen og Læreren maatte som de andre sælge Smørret i Horsens og havde jo saa en Smørbøtte med. Turen forløb godt nok til de paa Hjemvejen kom til at diskutere Politik. Læreren har jo nok modsagt J. L., der tog Smørbøtten og smed den af og sagde: "Saa kan Du gaa", hvad han ogsaa gjorde. En Spadseretur fra Horsens regnedes jo ikke for noget den Gang og de var antagelig kommet et Stykke af Vejen før Uvejret brød løs. Lærerens politiske Standpunkt laa vel nok noget til venstre for Jordbesiddernes (mere frisindet efter vor Tids Politik). Han var en Gang kommen i Diskussion med Provst Bylow, som sagde til ham: "Ja, nok er nok, men for meget er min Sjæl ogsaa usundt lille Far".

De fleste af de her omtalte Begivenheder stammer vel nok fra den Tid Jens Laursen var kommen noget op i Aarene, hvor Egenhederne altid bliver mere fremtrædende og saa maa det ogsaa forstaaes, at Storbønderne den Gang sad som smaa Konger paa deres Gaarde, som Arbejds mænd og Tjenestefolk stod i stærk Afhængighedsforhold til. Det staar vel ogsaa lidt i Forbindelse med Selvhævdelsen, at han ikke vilde stikke op for dem der tilsyneladende ragede højere op og godt vilde have dem skaaret ned, naar Lejlighed gaves. I Jens Laursens Tid ordnedes Fattigforsørgelsen paa den Maade at Sognebeboerne samledes og tegnede sig hver især for et Bidrag efter den Enkeltes Evne og Villighed. Det var vel Provst Bylow Initiativet paahvilede og maaske var der et Par Mand mere udtaget til Indsamlingen og Fordelingen. Naar saa Jens Laursen blev spurgt om, hvad han vilde give, spurgte han om hvad Provsten gav; naar saa Provsten havde sagt, hvad han vilde give, sagde J. L. "Saa gir a lig'dan".

Ved Kirkestævnet efter Tjenesten en November Søndag 1863 foreslog Provsten at Sognet skulde repræsenteres ved den folkekære Frederik den VII's Begravelse og lagde ikke Skjul paa, at han gerne vilde paatage sig Sendelsen. Jens Laursen sagde da: "Jeg har en Karl der følger Ligtoget

som Kongens Soldat, kan det ikke være nok?" men da Provsten ikke vilde opgive Foretagendet fortsatte J. L.: "Du kan passe dit eget. - Peder Louenhøj har nu længe ligget syg og ikke faaet et Trøstens Ord" og tilføjede, for at pointere hvor lidt han regnede Provsten : "Det er lettere at faa en Præst end en Hjorddreng".

Den Gang fik Lærerne en Del af Lønnen i Korn, som Sognemændene leverede paa en nærmere fastsat Dag og de tog saa rigelig Korn med, for det der var for meget, gik til Brændevin. Paa en Ejendom, der nu er underlagt Marius Kristensens Gaard, boede Frederik Syvtal, som var Karl Frederiksens Farfar. Det var kun en lille Husmandsbrug og Bygningernes to Huse var opført i Krumhverve, saadan Folk syntes det lignede et 7 Tal og saadan kaldte de baade Ejendommen og Manden. Ved et Gilde sagde Jens Laursen: " Du Frederik Syvtal, har Du Raad til at sidde og drikke med os?"

Kvægets Vinterfoder var den Gang noget ensidig, der blev som Regel kun fodret med Halm og lidt Hø, hvis der var noget og maaske ind imellem et Havreneg til de bedste Malkere. Jens Laursen, der ikke holdt af at Kostalden tydede paa Fattigdom, vilde derfor ikke have Halmen tærsket alt for ren. Han kunde ind imellem komme hen til Laden, hvor hans to kraftige ~~Sønder~~^{Sønder} stod og svingede Plejlene og sige: " I maa Fanden tordne mig ikke slaa saa haardt, I spolerer mig mine Køer".

[indlagt i bogen findes et dokument: Pante Obligation, se næste side]

Freml. til Skifteprotokol d. 16/6. 1911

No 246/99.

Pante Obligation

Undertegnede Gaardejer Jens Johansen i Linnerup tilstaar herved, at jeg er skyldig til Aftægtsmand Rasmus Andersen paa Linnerup Mark den Sum 4000 Kr, skriver fire Tusinde Kroner, hvilken Sum, jeg forpligter mig til skadesløs at udbetale ham til 11 Juni eller 11 Decbr. Termin efter et halvt Aars lovlig Opsigelse fra en af Siderne. Ligeledes forpligter jeg mig til aarlig at betale 4 pro Cento af denne Sum til 11 Juni og 11 Decbr. Termin, hver Gang med det Halve. Udebliver Renterne over Forfaldstiden, er Kapitalen uden videre Opsigelse forfalden til Udbetaling efter Loven. -

Til Sikkerhed for skadesløs Betaling af Kapitalen med paaløbne Renter samt alle i Tilfælde af Søgmaal flydende Omkostninger giver jeg herved min Kreditor Rasmus Andersen 2den Prioritets Panterettighed i den mig ifølge Skjøde 16 Decbr. d.A. tilhørende Gaard i Linnerup By og Sogn, nemlig Matr. No. 6 a af Hartkorn 2 Tdr. tillige med rette Tilliggende, altsammen næstefter Aftægt til bemeldte Rasmus Andersen med første Pant. I Tilfælde af Søgmaal angaaende denne Gjæld underkaster jeg mig den ved Forordning af 25 Januar 1828 hjemlede hurtige Retsfølgelse samt Bestemmelserne i Lov af 29 Marts 1873 § 15 om Udlæg uden foregaaende Forlig og Dom.

Linnerup Mark, d. 21 Decbr 1897.

Til Vitterlighed
K. Svenstrup
Peder Kr Johansen

Jens Johansen
Som Kurator
Laurs Johansen

[næste side]

Læst i Thyrsting-Vrads Herreders Ret d. 26 April 1899 og indført i Skøde- og Panteprotokollen Nr. 34 Fol. 246

Langkilde ved Warthoe

Nærværende Obligation som er fuldt indfriet kvitteres til Udslettelse af nærværende Skifteret, som behandler Kreditorer og ~~smed~~ afdøde Hustrus Dødsbo.

Thyrsting og Vrads Herreder
Brødstrup den 3 Juli 1912

Aflæst i Thyrsting- Vrads Herreders Ret d. 10 Juni 1912
og indført i Skøde- og Panteprotokollen Nr. 41 Fol 558.